Les 64 – Antwoorden

Opdracht 1: Vervoeg het werkwoord נִיקֵה {niqqáh} [pi'el] Schoonmaken *(to clean)*.

Persoon	*Tegenwoordige tijd*		*Verleden tijd*		*Toekomende tijd*		*Persoon*
Ik (m)	מְנַקֶּה	meⁿaqqèh	נִיקִיתִי	niqqᵵiti	אֲנַקֶּה	ªnaqqèh	אֲנִי
Ik (v)	מְנַקָּה	meⁿaqqáh	נִיקִיתִי	niqqᵵiti	אֲנַקֶּה	ªnaqqèh	אֲנִי
Jij (m)	מְנַקֶּה	meⁿaqqèh	נִיקִיתָ	niqqᵵitá	תְּנַקֶּה	teⁿaqqèh	אַתָּה
Jij (v)	מְנַקָּה	meⁿaqqáh	נִיקִית	niqqit	תְּנַקִּי	teⁿaqqi	אַתְּ
Hij	מְנַקֶּה	meⁿaqqèh	נִיקֵּה	niqqáh	יְנַקֶּה	yeⁿaqqèh	הוּא
Zij	מְנַקָּה	meⁿaqqáh	נִיקְּתָה	niqtáh	תְּנַקֶּה	teⁿaqqèh	הִיא
Wij (m)	מְנַקִּים	meⁿaqqim	נִיקִּינוּ	niqtᵵinoe	נְנַקֶּה	neⁿaqqèh	אֲנַחְנוּ
Wij (v)	מְנַקּוֹת	meⁿaqqot	נִיקִּינוּ	niqtᵵinoe	נְנַקֶּה	neⁿaqqèh	אֲנַחְנוּ
Jullie (m)	מְנַקִּים	meⁿaqqim	נִיקִּיתֶם	niqqitèm	תְּנַקּוּ	teⁿaqqoe	אַתֶּם
Jullie (v)	מְנַקּוֹת	meⁿaqqot	נִיקִּיתֶן	niqqitèm	תְּנַקּוּ	teⁿaqqoe	אַתֶּן
Zij (m)	מְנַקִּים	meⁿaqqim	נִיקּוּ	niqqoe	יְנַקּוּ	yeⁿaqqoe	הֵם
Zij (v)	מְנַקּוֹת	meⁿaqqot	נִיקּוּ	niqqoe	יְנַקּוּ	yeⁿaqqoe	הֵן

Geb. wijs: m: נַקֵּה naqqeh, v: נַקִּי naqqi, meervoud: נַקּוּ naqqoe, infinitief: לְנַקּוֹת leⁿaqqot

Opdracht 2: 'Lezen zonder puntjes', plaats uitspraaktekens, geef de uitspraak en de vertaling

אֵיפֹה הַמּוֹסָךְ הַקָּרוֹב?	efoh hammoesach haqárov?	'Waar [is een] nabije garage?'
		Waar [is een] garage dichtbij?
אֵיפֹה תַּחֲנַת הַדֶּלֶק ?	efoh tachªnát hadèlèq?	Waar [is een] benzinepomp?
הַמְּכוֹנִית לֹא נִדְלֶקֶת	hammeᵉchonit lo nidlèqèt	De auto start niet
הַמְּכוֹנִית שֶׁלִּי שְׁבוּרָה	hammeᵉchonit sjèli sjeᵉvoeráh	Mijn auto [is] kapot
אֶפְשָׁר לְתַקֵּן אֶת הַמְּכוֹנִית?	èfsjár leᵉtaqen èt hammeᵉchonit?	Kunt u de auto repareren?
אֲנִי רוֹצֶה [רוֹצָה] לִשְׂכּוֹר רֶכֶב	ªni rotsèh [rotsáh] liskor rèchèv	Ik wil een auto/voertuig huren
	(mannelijke resp. vrouwelijk vorm)	
מֵיכַל הַדֶּלֶק רֵיק	mechal haddèlèq req	De benzinetank [is] leeg
בַּכִּיוּוּן הַזֶּה?	bakiwoen hazèh?	In die richting?
הַאִם זֶה רָחוֹק?	ha'im zèh ráchoq? Is het ver?	
בְּשָׁלֹשׁ שָׁנִים כִּשְׁנֵי שָׂכִיר	beᵉsjálosj sjánim kisjᵉne sáchir	Binnen-drie jaren als-jaren [van]

een huurling; binnen drie jaar, naar de jaren van een dagloner, Jesaja 16:14b.

כִּי-קָרוֹב יוֹם-יְהוָה, עַל-כָּל-הַגּוֹיִם ki qárov yom YHWH, al kol haggoyim

Want nabij [is de] dag van de Heer, over alle [heiden]volken Obaja 1:15a.

Opdracht 3: Vertaal en geef de uitspraak

De technicus zal mijn auto schoonmaken	הַטֶּכְנַאי יְנַקֶּה אֶת הַמְּכוֹנִית שֶׁלִּי	
	hattèchnay yeⁿaqqèh èt hammeᵉchonit sjèli	
Zijn handen zijn niet schoon	יָדַיִם שֶׁלּוֹ לֹא נְקִיּוֹת	yádayim sjèlo lo náqiyot
De schoonmaakster reinigt de koplampen	הַמְנַקָּה מְנַקָּה אֶת הַפָּנָסִים הַקִּדְמִיִּים	
	hammeᵉnaqqáh meᵉnáqqáh èt happánasim haqqidmi'im	
Mijn dochter maakte het huis schoon	הַבַּת שֶׁלִּי נִיקְּתָה אֶת הַבַּיִת	habat sjèli niqtáh èt habayit
Gisteren was de jaarlijkse schoonmaak	אֶתְמוֹל הָיְתָה הַנִּיקּוּי הַשָּׁנָתִי	ètmol háyáh hanniqqoey hasjᵉnáti
Maak mijn banden schoon!	נַקֵּה אֶת הַצְּמִיגִים שֶׁלִּי	naqqeh èt hatzᵉmigim sjèli
Ik huurde een rode auto	שָׂכַרְתִּי מְכוֹנִית אָדוֹמָה	sácharti meᵉchonit ádomáh

Les 65 – Judaica 15 – Simchat Torah, Vreugde der Wet

Direct na het Loofhuttenfeest of Soekot, dat acht dagen duurt en wordt afgesloten met het Slotfeest, volgt שִׂמְחַת תּוֹרָה Simchat Torah, Vreugde der Wet. Dat is op 23 Tisjri, in september of oktober. In Israël vallen het Slotfeest en Simchat Torah samen op 22 Tisjri.

Met תּוֹרָה Torah worden de vijf boeken van Mozes aangeduid, dat zijn:

בְּרֵאשִׁית	Beᵉresjit	In het begin	Genesis
שְׁמוֹת	Sjeᵉmot	Namen	Exodus
וַיִּקְרָא	Wayiqra	En Hij riep	Leviticus
בַּמִּדְבָּר	Bamidbar	In de woestijn	Numeri
דְּבָרִים	Deᵉvarim	Woorden	Deuteronomium

Postzegel Simchat Torah *De Torahrol wordt rondgedragen in de synagoge* *Torahtorens*

Ze zijn ook bekend onder de Griekse naam Pentateuch. Dit zijn boeken die veel geschiedenis en veel wetten bevatten. Toch is Wet niet zo'n mooie vertaling van Torah, het woord 'Torah' heeft meer de betekenis van *leer* of *onderwijzing* dan van *wet*.

In de synagogen wordt elke week een gedeelte – sidra of parasja – uit deze boeken gelezen volgens een jaarlijkse cyclus, waarbij in één jaar de gehele Torah wordt gelezen. Na de Torahlezing volgt gewoonlijk de haftaralezing, een bijpassend gedeelte uit de profeten, historische boeken of psalmen.
Op Simchat Torah wordt uit de grote boekrol het laatste deel van Deuteronomium gelezen, en meteen de eerste verzen van Genesis. Dit geeft aan dat het lezen uit de Torah nooit stopt; elke keer kom je weer nieuwe dingen tegen. Degene die het laatste hoofdstuk leest, wordt Bruidegom van de Wet, חָתָן תּוֹרָה Chatan Torah, genoemd en degene die het eerste hoofdstuk leest, heet Bruidegom van het Begin, חָתָן בְּרֵאשִׁית Chatan Beresjit.
Tijdens de vrolijke dienst in de synagoge wordt gedankt voor de Torah. Er is vreugde omdat de Torah een lamp voor de voeten is. Door die Torah kunnen we ons ontwikkelen tot de mens die we moeten zijn, zo is de Joodse gedachte. De Torah wordt uit de Torahkast of Heilige arke (אֲרוֹן־קוֹדֶשׁ) genomen en in een feestelijke mantel en versierd in een aantal ommegangen, *haqqafot* (הַקָּפוֹת), zingend en dansend rondgedragen rond het podium, de בִּימָה bimah, van de synagoge. Ook de kinderen nemen hieraan deel.

Het is een officiële feestdag volgens de *Halachah* (הֲלָכָה de religieuze wet), en dus geldt er een werkverbod. Op deze sjabbat mogen geen elektrische apparaten worden bediend en dus mag er geen gebruik worden gemaakt van lichtknopjes, telefoon, auto, enz. Enkele andere activiteiten die normaal op de sjabbat verboden zijn, zijn echter op deze feestdag wél toegestaan. Er mag namelijk wel worden gekookt en men mag buitenshuis spullen dragen.

Het vieren van Simchat Torah is waarschijnlijk ontstaan rond de negende eeuw in Babylon, waar de eenjarige cyclus van de Torahlezing gangbaar werd; daarvoor was er jarenlang een driejarige cyclus gebruikelijk in Israël. De Torah is hiertoe verdeeld in 54 סִדְרוֹת sidrot (enkelvoud סִדְרָה sidrah). De volledige lijst sidrot is te vinden op de website nl.wikipedia.org/wiki/Thora#Sidrot
Elke sjabbat leest men een sidrah, in enkele gevallen twee omdat een jaar maar 52 weken telt, of omdat een sjabbat uitvalt doordat de dag tevens een feestdag is en er dan het voor de feestdag bestemde gedeelte wordt gelezen. Elke sidrah is op haar beurt weer onderverdeeld in zeven פָּרָשִׁיוֹת parasjiot (enkelvoud פָּרָשָׁה parasjah), die door verschillende mensen worden voorgelezen.
De term *parasjiot* wordt tegenwoordig ook gebruikt als benaming van de gehele sidrah. Deze beïnvloeding komt uit het Hebreeuws, waar de Sidrah van de week פָּרָשַׁת־הַשָּׁבוּעַ *parasjat hasjavoe'a* heet. Daarnaast bestaan nog de benamingen פֶּרֶק {pèrèq}, hoofdstuk, en פָּסוּק {pásoeq}, zin, vers (van de Bijbel of de Talmoed), paragraaf.

De Torah wordt geschreven op een rol, die gemaakt is van perkament van de huid van een kosjer dier. De verschillende stukken perkament worden met een pees aan elkaar bevestigd. Ook van aan elkaar gelijmde papyrusvellen kan een boekrol worden gemaakt, die ongeveer 40 cm hoog en vele meters lang kan zijn, te vergelijken met een behangrol. De tekst van de Torah wordt met de hand met inkt op het perkament geschreven, waarbij er geen enkele fout mag worden gemaakt. Al duizenden jaren houden Masoreten (zie Les_04) zich zeer nauwkeurig bezig met het op deze manier kopiëren van de teksten. Ter controle van de betrouwbaarheid van de overgeschreven teksten, noteerden zij van elke gedeelte het aantal verzen, woorden en letters.

De Torahrollen worden bedekt bewaard, gewikkeld in een met Hebreeuwse teksten versierde torah-

mantel מְעִיל {me'il}, zodat het perkament niet beschadigt. Om beschadiging door zuur zweet van de vingers te voorkomen, en/of uit eerbied, wordt de rol niet met de vingers aangeraakt, maar gebruikt men een יָד yad, een aanwijsstokje, vaak in de vorm van een handje, om bij te wijzen tijdens het lezen.
De stokken, waarom de Torahrol is opgerold, worden עֲצֵי־חַיִּים

{atze-chayiem}, levensbomen, genoemd. Ze zijn vaak versierd met fraai bewerkte zilveren torens met de vorm van granaatappels רִימוֹנִים {rimoniem}.

Een ingerolde boekrol kan worden geëerd met een torahschild en een fraaie kroon כֶּתֶר {kètèr}.

Woordenschat

אֱלֹהִים, אֵל	èlohim, el (m)	God
אֲרוֹן־הַקּוֹדֶשׁ	aron haqqodèsj	Torahkast, 'heilige arke'
בִּימָה, בָּמָה	bimáh, bámáh (v)	Platform, podium (van de synagoge), toneel
בַּמִּדְבָּר	Bamidbar	'In de woestijn', Numeri
בְּרֵאשִׁית	Beresjit	'In het begin', Genesis
דְּבָרִים	Devarim	'Woorden', Deuteronomium
הֲלָכָה	halácháh (v)	Religieuze wet. Zie les 69.
הַפְטָרָה	haftáráh (v)	Hoofdstuk uit de Profeten; *afgeleid van het werkwoord*
הִפְטִיר	hiftir [hif'il]	Eindigen (met spreken); laten weggaan, wegzenden
הַקָּפָה	haqqáfáh (v)	Ronde, omsingeling הַקָּפוֹת haqqáfot
וַיִּקְרָא	Wayiqra	'En Hij riep', Leviticus
חָתָן בְּרֵאשִׁית	chátán beresjit	Chatan Beresjiet, Bruidegom van het Begin, de persoon die het begin van Genesis voorleest
חָתָן תּוֹרָה	chátán toráh	Chatan Torah, Bruidegom van de Wet; de persoon die het slot van Deuteronomium voorleest
יָד	yad (v!)	Aanwijshandje, hand, arm, handvat, gedenkteken
כָּבוֹד	kávod (m)	Eer
כֶּתֶר	kètèr (m)	Kroon, geplaatst op een torahrol
מְעִיל	me'il (m)	(Torah)mantel, jas
סִדְרָה	sidráh (v)	Serie, reeks, verdeling van de Torah סִדְרוֹת. (Les 35, 37
עֵץ	etz (m)	Boom, hout עֵצִים, construct עֲצֵי atze
חַי	chai (bn)	Levend, levendig; rauw
עֲצֵי־חַיִּים	atze-chayim	'Levensbomen', de stokken van een boekrol
פָּסוּק	pásoeq (m)	Vers (van Bijbel of Talmoed), zin, paragraaf.
פֶּרֶק	pèrèq (m)	Hoofdstuk; gewricht פְּרָקִים peráqim, constr. פִּרְקֵי
פָּרָשָׁה	párásjáh (v)	Hoofdstuk; affaire פָּרָשִׁיוֹת of פָּרָשׁוֹת párásj(i)ot
פָּרָשׁוֹת־הַשָּׁבוּעַ	párásjot hasjávoe'a	Wekelijkse afdelingen/gedeelten van de Torah
רִמּוֹן, רִימּוֹן	rimon (m)	Granaatappel; handgranaat (יָד־..); torahtoren רִימוֹנִים
שְׁמוֹת	Sjemot	'Namen', Exodus
שָׂמַח	sámach [pa'al]	Zich verheugen, blij zijn
שִׂמַּח,שִׂימַּח	simmach [pi'el]	(Iemand) verheugen, blij maken
שָׂמֵחַ	sáme'ach (bn)	Verheugd, blij
חַג שָׂמֵחַ	chag sáme'ach	Prettige feestdag(en)
שִׂמְחָה	simcháh (v)	Vreugde, blijdschap, plezier, feest. שְׂמָחוֹת. Constr: שִׂמְחַת
שִׂמְחַת תּוֹרָה	simchat toráh	Vreugde der Wet
שָׂשׂ (שׂוֹשׂ)	sás (sos) [pa'al]	Jubelen, verheugd zijn. Inf: לָשִׂישׂ. Geb. wijs: שִׂישׂוּ.
תֵּנוּ	tenoe (ww)	Geef, bewijs *(geb. wijs van נָתַן nátan [pa'al] Geven)*
תּוֹרָה	toráh (v)	Wet, onderwijzing; *afgeleid van het werkwoord*
הוֹרָה	horáh [hif'il]	Aanwijzingen geven, onderwijzen, les geven
מוֹרֶה דֶּרֶךְ	morèh dèrèch (m)	Gids, leider, *is ook van dit werkwoord afgeleid.*

Opdracht 1: Vervoeg het werkwoord שָׂמַח {sámach} [pa'al], Zich verheugen, blij zijn, een werkwoord dat bij dit feest past. Het komt niet voor bij de bekende websites, maar het wordt net zo vervoegd als פָּסַח, {pásach}, dat we in les 37 leerden.

Persoon	*Tegenwoordige tijd*		*Verleden tijd*		*Toekomende tijd*		*Persoon*
Ik (m)	.....	.....	.....	.....	.....	.....	אֲנִי
Ik (v)	שׂוֹמַחַת	somachat	שָׂמַחְתִּי	sámachti	אֶשְׂמַח	èsmach	אֲנִי
Jij (m)	.....	.....	.....	.....	.....	.....	אַתָּה
Jij (v)	.....	.....	.....	.....	.....	.....	אַתְּ
Hij	.....	.....	.....	.....	.....	.....	הוּא
Zij	.....	.....	.....	.....	.....	.....	הִיא
Wij (m)	.....	.....	.....	.....	.....	.....	אֲנַחְנוּ
Wij (v)	.....	.....	.....	.....	.....	.....	אֲנַחְנוּ
Jullie (m)	.....	.....	.....	.....	.....	.....	אַתֶּם
Jullie (v)	.....	.....	.....	.....	.....	.....	אַתֶּן
Zij (m)	.....	.....	.....	.....	.....	.....	הֵם
Zij (v)	.....	.....	.....	.....	.....	.....	הֵן

Geb. wijs: m: ....., v: ....., mv: ....., infinitief: לִשְׂמוֹחַ lismo'ach

Opdracht 2: Beluister het liedje Sisoe wesimchoe, geef de uitspraak en vertaal de tekst. www.youtube.com/watch?v=rUL4ddG9u_o ,gezongen door een muzikale leeuw, of www.youtube.com/watch?v=A4iOxCEQpEs, met mooie foto's die een indruk geven van de viering van dit feest, of www.youtube.com/watch?v=9f8gjNCVBH4, vrolijk gedanst, of www.youtube.com/watch?v=P05V1igY2Lc,

שִׂישׂוּ וְשִׂמְחוּ …….

בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה …….

וּתְנוּ כָּבוֹד לַתּוֹרָה …….

Opdracht 3: Vertaal en noteer de uitspraak:

De Torahrol is in de Torahkast .....

.....

Jochanan leest de parasja op de bima .....

.....

Welk hoofdstuk gaat u lezen? .....

.....

Ik zal lezen Genesis hoofdstuk 6, parsja Noach .....

.....

.....

Bronnen: *Millon; beleven.org; nl.wikipedia.org; israelendebijbel.nl; Israel Today magazine; chabad.org (foto); NIW, museumsynagoge Elburg; streekmuseum Tiel (torahtorens); 51 Holiday Songs for Eyal.*